

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

FINANCIAL ASPECTS IN THE MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

УДК 658.1

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.48-46>

Семерей Ж.В.

декан факультету
бізнес-адміністрування і права
«Київський університет
ринкових відносин»

Храпкіна В.В.

д.е.н., професор,
професор кафедри маркетингу
та управління бізнесом
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»

Semerei Zhanna

Kyiv University for Market Relations
Khrapkina Valentina
National University
of "Kyiv-Mohyla Academy"

У статті доведено, що фінансові аспекти в управлінні діяльністю промислових підприємств посідають вагоме місце. На основі проведеного аналізу показників ПрАТ «Керамаш» обґрунтовано, що основним завданням на сучасному етапі розвитку підприємства є стабілізація фінансового становища за рахунок перегляду ринків збуту, обсягів продукції, що випускається, та умов розрахунку із кредиторами. Проведені розрахунки дають змогу врахувати можливі негативні чинники для прийняття подальших управлінських рішень із метою покращення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Зроблено висновок про необхідність удосконалення маркетингової політики на підприємстві, основною метою якої повинно стати збільшення ринкової частки і присутності підприємства на ринку. Визначено основні обмеження щодо стабілізації діяльності досліджуваного підприємства, такі як брак обігових коштів і складність залучення зовнішнього фінансування.

Ключові слова: платоспроможність, підприємство, управління, розвиток, процес.

В статье аргументировано, что финансовые аспекты в управлении деятельностью

промышленных предприятий занимают весомое место. На основе проведенного анализа показателей ПрАТ «Керамаш», определено, что основной задачей на данном этапе развития предприятия является стабилизация финансового положения за счет пересмотра рынков сбыта, объемов выпускаемой продукции и условий расчета с кредиторами. Проведенные расчеты позволяют учесть возможные негативные факторы для принятия дальнейших управленческих решений с целью улучшения эффективности финансово-хозяйственной деятельности предприятия. Сделан вывод о необходимости совершенствования маркетинговой политики на предприятии, основной целью которой должно стать увеличение рыночной доли и присутствия предприятия на рынке. Определены основные ограничения по стабилизации деятельности исследуемого предприятия, такие как недостаток оборотных средств и сложность привлечения внешнего финансирования.

Ключевые слова: платежеспособность, предприятие, управление, развитие, процесс.

The problem of successful functioning of industrial enterprises in modern conditions in the context of achieving financial stability and stability is analyzed. It is determined that such a state is achieved by the existence of demand for products, the presence of long-term orders for the supply and sale of products, the continuity of production, the efficiency of managing production funds and sources of their formation. It is established that these tasks are fulfilled due to the existence of economically sound business plans and standards, financial balance of own and borrowed resources, sufficient availability of working capital, optimality of management decisions, comprehensive analysis and objective assessment of financial status according to accounting and reporting, which allows in advance take corrective measures to improve the financial condition and stability of industrial enterprises. The problem of research of financial aspects in the management of stable activity of industrial enterprises has been updated. The article focuses on the analysis of liquidity figures, since they reveal the ability of certain types of property values to quickly turn into monetary funds without losing their present value. In the article it is proved that the financial aspects in the management of the activity of industrial enterprises occupy an important place. Based on the analysis of the indicators of Keramash, it is substantiated that the main task at this stage of the enterprise development is to stabilize the financial position by reviewing markets, output and terms of payment with creditors. The calculations make it possible to take into account the possible negative factors for further management decisions in order to improve the effective financial and economic activity of the enterprise. The conclusion is made about the need to improve marketing policy in the enterprise, the main purpose of which should be to increase the market share and presence of the enterprise in the market. The main restrictions on the stabilization of the activity of the investigated enterprise are identified, including the lack of working capital and the complexity of attracting external financing.

Key words: solvency, enterprise, management, development, process.

Постановка проблеми. Успішне функціонування підприємств промисловості у сучасних умовах як ніколи вимагає від керівників забезпечення фінансової стабільності та стійкості. Такий стан досягається існуванням попиту на продукцію, наявністю довготривалих замовлень на поставку та реалізацію продукції, безперервністю виробництва, ефективністю управління виробничими фондами і джерелами їх формування. Цьому сприяють розроблення економічно обґрунтованих бізнес-планів і нормативів, фінансова збалансованість власних та залучених ресурсів, достатня наявність обігових коштів, оптимальність управлінських рішень, всебічний аналіз і об'єктивна оцінка фінансового стану за даними обліку і звітності, що дає змогу завчасно вжити коригувальних заходів для покращення фінансового стану та стабільності діяльності промислових підприємств. Тому питання дослідження фінансових аспектів

в управлінні стабільною діяльністю підприємств промисловості є актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фінансовим аспектам в управлінні діяльністю промислових підприємств було присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених: О.У. Безчасного, І.А. Бланка, Є. Брігхема, В.М. Власова, М. Герчикової, Л.А. Дробозіної, О.М. Карасик, В.В. Ковальова, Є.Ф. Стоянової, А.М. Поддєрьогіна, Г.Б. Поляка, Н.Ф. Самсонова, Є.А. Уткіна, О.В. Чайковської, А.Д. Шеремета та інших [1-8]. Проте, з огляду на динамічність зовнішнього та внутрішнього середовища промислових підприємств, досліджувана проблема є актуальною та викликає певний інтерес як із позиції теорії, так і з позиції практики.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження фінансових аспектів в управлінні стабільною діяльністю підприємств промисловості через

показники ліквідності та платоспроможності на прикладі ПрАТ «Кераммаш».

Виклад основного матеріалу дослідження.

В умовах сучасного поширення конкуренції та підвищеного рівня ризиковості діяльності підприємств для підтримки стійкого фінансового стану виникає необхідність у проведенні аналізу показників ліквідності балансу. Ліквідність визначимо як спроможність окремих видів майнових цінностей швидко перетворюватися у грошові кошти без втрати своєї поточної вартості в умовах сучасної кон'юнктури ринку. Під фінансовим станом підприємства будемо розуміти рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Без оцінювання рівня ліквідності підприємства неможливо зробити об'єктивні висновки про стан та перспективи розвитку такого суб'єкта господарювання. Показники ліквідності дають можливість діагностувати фінансовий стан підприємства, оцінити його платоспроможність, усунути наявні недоліки для того, щоб у подальшому стабільно здійснювати виробничу, комерційну та фінансову діяльність.

Ліквідність розглядають як здатність цінностей легко перетворюватися в гроші, абсолютно ліквідні засоби. В економічній літературі розрізняють ліквідність активів, ліквідність балансу і ліквідність підприємства. Здатність і швидкість підприємства перетворювати активи в грошову форму для погашення своїх зобов'язань прийнято вважати ліквідністю активів.

Ліквідність балансу ґрунтується на рівновазі активів і пасивів та показує ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких на грошові кошти відповідає терміну погашення зобов'язань.

Під ліквідністю підприємства розуміють наявність оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткотермінових зобов'язань. Якщо процеси виробництва і реалізації продукції відбуваються в нормальному режимі, то грошових коштів, які надходять від покупців продукції, буде досить для погашення короткострокових зобов'язань. Засторога щодо порушення термінів погашення означає, що не виключені збої в надходженні грошових коштів від дебіторів, проте в будь-якому разі вони надійдуть і їх буде досить для розрахунків із кредиторами. Саме тому ліквідність – це мобільність підприємства, його спроможність за рахунок не лише внутрішніх, а й зовнішніх джерел оперативного знаходити резерви платіжних коштів, необхідних для погашення боргів, і постійно підтримувати рівновагу між обсягами й термінами перетворення активів у грошову форму та обсягами і термінами погашення зобов'язань [8, с. 158].

Об'єктом дослідження було вибрано ПрАТ «Кераммаш», яке є представником машинобудівних підприємств. Проаналізуємо діяльність за 2018 рік.

Залежно від ступеня ліквідності, тобто швидкості перетворення на грошові кошти, активи підприємства розділяються на такі групи:

а) найбільш ліквідні активи (А1) – відносяться всі частини грошових коштів і поточні фінансові інвестиції:

$$A1_n = 7727 + 69359 + 177 = 77263 \text{ тис. грн.}$$

$$A1_k = 171736 + 164281 + 18044 = 354061 \text{ тис. грн.}$$

б) активи (А2), що швидко реалізуються, – включаються активи, для перетворення яких у грошову форму потрібний триваліший час:

$$A2_n = 9216 + 3671 + 533668 + 27265 + 27576 + 735057 = 1336453 \text{ тис. грн.}$$

$$A2_k = 18530 + 2692 + 233707 + 37120 + 23928 + 171839 = 487816 \text{ тис. грн.}$$

в) активи, що повільно реалізуються (А3):

$$A3_n = 140225 + 20201 + 29718 + 2180 = 192324 \text{ тис. грн.}$$

$$A3_k = 133639 + 22618 + 13075 + 79 = 169411 \text{ тис. грн.}$$

г) активи (А4), що важко реалізуються, – входять необоротні активи, а саме:

$$A4 = IA = p.080\Phi 1$$

$$A4_n = 5071183 \text{ тис. грн.}$$

$$A4_k = 4262646 \text{ тис. грн.}$$

З огляду на те, що в нашому розпорядженні є інформація підприємства, наведена лише в балансі, під час згрупування пасивів використовуємо стандартний підхід, коли зобов'язання показуються відповідно до передбачуваних термінів. У цьому разі згрупування пасивів буде до певної міри умовним.

За цим підходом зобов'язання підприємства групуються таким чином:

1. Найбільш термінові зобов'язання (П1) – включається тільки кредиторська заборгованість за товарами (роботами, послугами):

$$P1_n = 880198 \text{ тис. грн.}$$

$$P1_k = 476217 \text{ тис. грн.}$$

2. Короткострокові пасиви (П2) – відносяться короткострокові позикові засоби, поточні зобов'язання за розрахунками й інші поточні зобов'язання, а також частина пасивів, наведених у розділах «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» і «Доходи майбутніх періодів», якщо ці суми плануються до виплати впродовж 12 місяців з дати складання балансу:

$$P2_n = 6677223 - 2496984 - 2682166 - 880198 = 617875 \text{ тис. грн.}$$

$$P2_k = 5273934 - 2923024 - 1622209 - 476217 = 252484 \text{ тис. грн.}$$

3. Довгострокові пасиви (ПЗ):

$$ПЗн = 2682166 + 18840 + 76 = 27001062 \text{ тис. грн.}$$

$$ПЗк = 1622209 + 23896 + 66 = 1646171 \text{ тис. грн.}$$

4. Постійні пасиви (П4):

$$П4н = 2496984 \text{ тис. грн.}$$

$$П4к = 2923024 \text{ тис. грн.}$$

Для характеристики ліквідності підприємства в таблиці 1 наведемо розрахунок груп активів та пасивів.

Загальноновизнаним є той факт, що баланс вважається ліквідним, якщо дотримуються такі умови (нерівності):

$$A1 \geq P1$$

$$A2 \geq P2$$

$$A3 \geq P3$$

$$A4 \leq P4$$

Результати проведеного аналізу свідчать, що на підприємстві співвідношення груп має такий вигляд:

– на початок року:

$$A1 < P1;$$

$$A2 > P2;$$

$$A3 < P3;$$

$$A4 > P4.$$

– на кінець року:

$$A1 < P1;$$

$$A2 > P2;$$

$$A3 > P3;$$

$$A4 > P4.$$

Результати проведеного дослідження свідчать про те, що станом на початок та кінець звітного року спостерігається нестача найбільш ліквідних

активів (A1) для покриття найбільш термінових зобов'язань (P1), що дорівнює 802 935 тис. грн. на початок року та 122 156 тис. грн. на кінець року.

На кінець періоду зменшилася нестача активів, що повільно реалізуються: (A3) = 1476760 тис. грн. для покриття довгострокових зобов'язань.

Проведемо більш детальний аналіз ліквідності за допомогою фінансових коефіцієнтів. Розрахунки цих коефіцієнтів, а також їх відхилення наведемо у вигляді таблиці 2.

Результати проведеного аналізу свідчать про те, що коефіцієнти загальної та проміжної ліквідності нижчі від нормативного рівня. Це свідчить про те, що у перспективі фінансовий стан підприємства може погіршитися, а також про нераціональне використання коштів і неоптимальну структуру балансу (рис. 1).

Окрім того, на кінець звітного періоду баланс підприємства не вважається ліквідним за рахунок $A1 < P1$ та $A4 > P4$.

Для того щоб баланс вважався ліквідним, підприємству необхідно збільшити поточні інвестиції, грошові кошти та їхні еквіваленти. Також необхідно збільшити власні кошти підприємства та зменшити необоротні активи (наприклад, за рахунок незавершеного виробництва).

Висновки з проведеного дослідження. Досліджені фінансові аспекти в управлінні діяльністю підприємства свідчать про те, що підприємство має проблеми у фінансовій діяльності. Проведені розрахунки дають змогу врахувати можливі негативні чинники для прийняття подальших управлінських рішень із метою покращення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Для подальшого функціонування та покращення свого стану ПрАТ «Кераммаш» має стабілізувати фінансовий стан за рахунок перегляду ринків збуту, обсягів продукції, що випускається, та умов роз-

Таблиця 1

Аналіз ліквідності балансу ПрАТ «Кераммаш» за 2018 р.

АКТИВ	на поч. р.	на кін. р.	ПАСИВ	на поч. р.	на кін. р.	Платіжний надлишок (+) / нестача (-)	
1	2	3	4	5	6	7=2-5	8=3-6
A1	77263	354061	P1	880198	476217	-802935	-122156
A2	1336453	487816	P2	617875	252484	718578	235332
A3	192324	169411	P3	2701062	1646171	-2508738	-1476760
A4	5071183	4262646	P4	2496984	2923024	2574199	1339622
БАЛАНС	6677223	5273934	БАЛАНС	6677223	5273934	0,0	0,0

Джерело: складено авторами за даними ПрАТ «Кераммаш»

Таблиця 2

Розрахунок коефіцієнтів ліквідності ПрАТ «Кераммаш» за 2018 р.

Показник	На початок року	На кінець року	Відхилення
1. Коефіцієнт загальної ліквідності	1,07	1,38	0,31
2. Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,94	1,15	0,21
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,05	0,48	0,43

Джерело: розраховано авторами

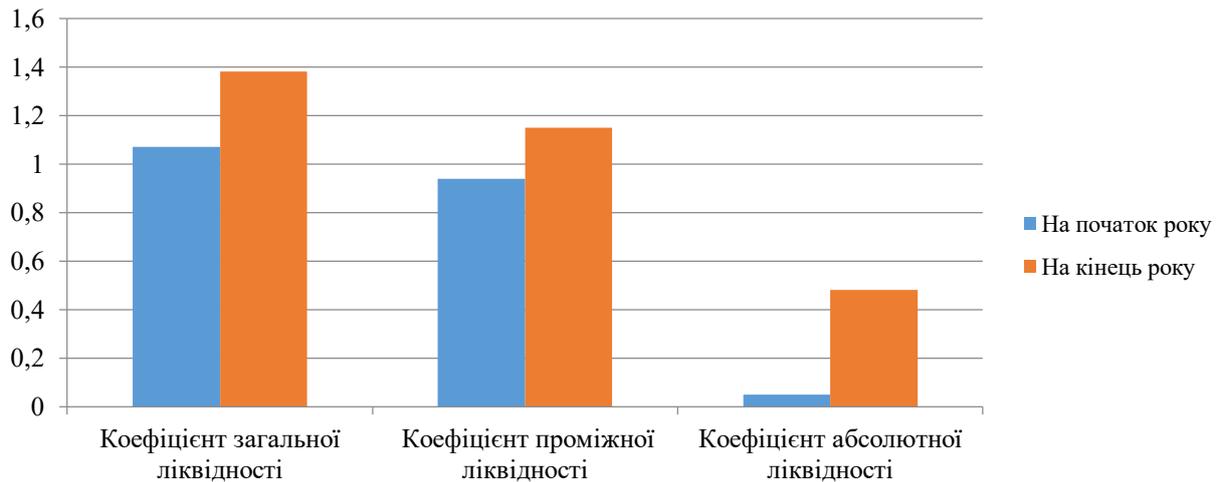

Рис. 1. Коефіцієнти ліквідності ПрАТ «Керрамаш» за 2018 р.

рахунку із кредиторами. Доцільним є планування роботи у сфері маркетингу підприємства, що дасть змогу поліпшити позиції на ринках збуту продукції.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Осадча О.А. Сутність, принципи, функції та методи антикризового управління підприємствами машинобудування. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 11. С. 148–155.
- Єрмошкіна О.В. Управління фінансовими потоками промислових підприємств: теорія, практика, перспективи: монографія. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2009. 479 с.
- Чайковська О.В., Котенкова К.С. Шляхи та проблеми впровадження фінансового менеджменту на українських підприємствах. Торгівля і ринок України. 2009. № 28. Т. 1. С. 344–348.
- Азаренкова Г.М. Фінансові ресурси та фінансові потоки (теоретичний аналіз): монографія. Харків: ПП Яковлева, 2003. 103 с.
- Скалюк Р. Управління фінансовою рівновагою. Вісник ТНЕУ. № 4. 2013 р. С. 37–43.
- Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: монографія / М.О. Кизим та ін.: Харків: ІНЖЕК. 2003. 144 с.
- Бабенко А.В. Система управління фінансовими потоками промислового підприємства: автореф. дис. к-та екон. наук. Донецьк, 2006. 20 с.
- Сваталова Ю.С. Совершенствование финансового логистического менеджмента холдингов: монография. Москва: Издательский дом «Экономическая газета», 2011. 280 с.
- Стасюк Л. Аналіз показників ліквідності і платоспроможності на прикладі ПАТ «ХЗКПУ «Пригма-Прес». Галицький економічний вісник. Тернопіль : ТНТУ, 2014. Том 44. № 1. С. 154–161.
- Безчасний О.У. Управління комунікаціями в умовах розвитку промислових підприємств: кон-

цепції, моделі, прикладні аспекти: монографія. Київ: ФОП Халіков Р.Х., 2019. 324 с.

REFERENCES:

- Osadcha O.A. (2010) Sutnistj, pryncypy, funkciji ta metody antykrizovogho upravlinnja pidpryjemstvamy mashynobuduvannja. [Aktualjni problemy ekonomiky]. Kyiv, pp. 148–155. (in Ukrainian)
- Jermoshkina O.V. (2009) Upravlinnja finansovymy potokamy promyslovykh pidpryjemstv: teorija, praktyka, perspektyvy. [Nacionaljnij ghirnychij universytet]. Dni-propetrovsjk. (in Ukrainian)
- Chajkovsjska O.V., Kotenkova K.S. (2009) Shljakhy ta problemy vprovadzhennja finansovogho menedzhmentu na ukrajinsjkykh pidpryjemstvakh. [Torghivlja i rynek Ukrajinj]. pp. 344–348. (in Ukrainian)
- Azarenkova Gh. M. (2003) Finansovi resursy ta finansovi potoky (teoretychnyj analiz). Kharkiv: PP Jakovljeva, 103 p. (in Ukrainian)
- Skaljuk R. (2013) Upravlinnja finansovuju rivnovagho. [Visnyk TNEU]. pp. 37–43.
- Kyzym M.O. (2003) Ocinka i diagnostyka finansovoji stijkosti pidpryjemstva: monoghrafija. Kharkiv: INZHEK. 144 p. (in Ukrainian)
- Babenko A.V. (2006) Systema upravlinnja finansovymy potokamy promyslovogho pidpryjemstva: avtoref. dys. k-ta ekon. nauk. Donecjk, – 20 p. (in Ukrainian)
- Svatalova Ju.S. (2001) Sovershenstvovanye fynansovogho loghystycheskogho menedzhmenta kholdynghov: monoghrafija. Moskva: Yzdateljskij dom «Экономическая ghazeta». (in Russian)
- Stasjuk L. (2014) Analiz pokaznykiv likvidnosti i platospromozhnosti na prykladi PAT «KhZKPU «Pryghma-Pris». [Ghalycjkyj ekonomichnyj visnyk] Ternopilj : TNTU, pp. 154–161. (in Ukrainian)
- Bezchasnyj O.U. (2019) Upravlinnja komunikacijamy v umovakh rozvytku promyslovykh pidpryjemstv: koncepciji, modeli, prykladni aspekty: monoghrafija. Kyjiv: FOP Khalikov R.Kh., 324 p. (in Ukrainian)